

הבטחת הכוכבים וברית בין הבתרים (ברי' ט"ו) – סיפור אחד או שניים?

חזקוני על ברי' ט"ו, ז:

"מ'אחר הדברים האלה' עד כאן נאמר לו בלילה שכן כתיב 'במחזה' פי' בחזיון לילה, ועוד כתיב 'וספור הכוכבים'. ומכאן ואילך נאמר לו ביום שנאמר 'ויהי השמש לבא'. ונקראת פרשת ברית בין הבתרים ומוקדמת היא לפרשה שלמעלה דאחר הדברים האלה חמש שנים. שהרי כתוב כאן 'כי גר יהיה זרעך' וגו' פי' מיצחק ואילך 'בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה' וכתוב 'ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה' לזמן ברית בין הבתרים 'יצאו כל צבאות וגו'' אם כן נמצאת למד שפרשת ברית בין הבתרים קדמה ללידתו של יצחק שלשים שנה ואברהם בן מאה שנה בהולד לו את יצחק בנו, נמצא אברהם בן שבעים שנה בזמן ברית בין הבתרים שהיה כשיצא מחרן פעם ראשונה, ובפעם ראשונה כשנאמר לו פרשה של 'אחר הדברים האלה' היה בן חמש ושבעים שנה... ועוד: אם סדר פרשיות האלו ככתבן איך יאמר אברהם 'במה אדע כי אירשנה?!' אין לך מקטני אמנה שיאמר במה אדע כי אירשנה אחר שאמר לו הקב"ה 'אשר יצא ממעיך הוא יירשך', אלא פשיטא שתי פרשיות הן והאחרונה קדמה לשלפניה כדאמרין".

תוספות, ברכות, דף ז' ע"ב [על דברי הגמרא: "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מיום שברא הקדוש ברוך הוא את העולם לא היה אדם שקראו להקדוש ברוך הוא 'אדון', עד שבא אברהם וקראו אדון שנאמר 'ויאמר אדני... במה אדע כי ארשנה' (ט"ו, ח"י):

"ווא"ת אמאי לא מייתי קרא 'אדני... מה תתן לי' שהוא כתוב קודם? וי"ל שהפרשיות לא נאמרו כסדר ואין מוקדם ומאוחר בתורה וזה הפסוק דבין הבתרים היה קודם לכן... ומזה מיישב רשב"ם דבמקום אחד משמע שהיה לילה דכתיב 'וספור הכוכבים', ובתר הכי כתיב 'ויהי השמש לבוא' משמע שהוא יום. אלא ודאי שמע מינה דשני פרשיות הם ולא בבת אחת נאמרו, ואין מוקדם ומאוחר בתורה".

מבנה העלילה של שתי הבשורות:

בשורה על יורש (א-ו)	בשורה על הארץ (ז-כא)
א: הבטחת ה' לאברהם: "אֲנֹכִי מִגֵּן לְךָ שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד"	ז: הבטחת ה' לאברהם "לָקַח לְךָ אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ"
ב-ג: פקפוק אברהם בהבטחה "וַיֹּאמֶר אֲבָרָם אֲדֹנָי ה' מַה תִּתֶּן לִי וְאֲנֹכִי הוֹלֵךְ צְרִירִי... וְהָיָה בֵּן בִּיתִי יוֹרֵשׁ אֹתִי."	ח: פקפוק אברהם בהבטחה "וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי ה' בְּמָה אֲדַע כִּי אֵיךְ שָׁנָה"
ד-ה: תגובת ה' – הבטחת יורש וחזיון ההבטחה במעשה סמלי (ראיית הכוכבים)	ט-יז: תגובת ה' – הבטחת הארץ והקמת ברית במעשה סמלי (מעבר בין הפגרים)
ו: חתימה: אברהם האמין בה'	יח-כא: חתימה: ה' כרת ברית עם אברהם

מכללת הרצוג-גוש עציון

ימי עיון בתנ"ך

קיץ תשע"א